

Zaaknummer : 01146048
Ons Kenmerk : ODH1662623
Datum : -

Ontwerpbeschikking Omgevingswet - Natura 2000-activiteit

Onderwerp

Op 15 augustus 2025 hebben wij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit ontvangen als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Omgevingswet. De aanvraag betreft het realiseren van woningbouw en aanverwante voorzieningen, gelegen aan de Sportlaan 600 te Den Haag, ter plaatse van het voormalige Haga Ziekenhuis.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit te **verlenen**;
- II. de in het vervolg van deze beschikking opgenomen voorschriften te verbinden aan deze omgevingsvergunning;
- III. de onder “Relevante documenten” genoemde stukken onderdeel te laten zijn van deze omgevingsvergunning.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

D.C.G. Ruseler, MSc
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemeen

1. Wijzigingen van het project waarvoor de vergunning is verleend dienen terstond schriftelijk te worden gemeld. Deze melding dient te worden ingediend bij de Unit Groen, Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl.
2. De vergunninghouder dient:
 - a. de start van het project en eventuele wijzigingen gedurende de uitvoering schriftelijk te melden.
 - b. uiterlijk één week na het beëindigen van de werkzaamheden hiervan schriftelijk kennis te geven.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de instantie onder 1. en tevens aan Omgevingsdienst Haaglanden, Afdeling Toetsing en Vergunningverlening Milieu, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag, e-mail: vergunningen@odh.nl onder vermelding van 'Natura 2000'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

3. In de definitieve gebruiksfase mogen maximaal 500 appartementen (waarvan niet meer dan 75 in de middeldure koopwoning (appartement) segment en niet meer dan 100 in vrije sector koopwoning (appartement) segment) en 1.000 m² voor een gezondheidscentrum in gebruik zijn. De woningen en het gezondheidscentrum mogen niet door middel van gas verwarmd zijn.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 15 augustus 2025 hebben wij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit ontvangen als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Omgevingswet. De aanvraag betreft het realiseren van woningbouw en aanverwante voorzieningen, gelegen aan de Sportlaan 600 te Den Haag, ter plaatse van het voormalige Haga Ziekenhuis, met DSO-nummer 20250815 00502 000.

Relevante documenten

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Aanvraag omgevingsvergunning, DSO-nummer 20250815 00502 000, 15 augustus 2025 (ODH1482773);
- Passende beoordeling, Rho adviseurs, kenmerk 20241464/235605/EvdA; IrDe, projectnummer 20241464, 30 januari 2026 (ODH1659525);
- AERIUS GML berekening "Hagaziekenhuis_permanent_plus_cumulatie" ontvangen op 2 februari 2026 (ODH1659527);
- AERIUS GML berekening "Hagaziekenhuis_tijdelijk_plus_cumulatie" ontvangen op 2 februari 2026 (ODH1659518);
- Excel bestand "Tijdelijke depositie Cumulatie_per_habitat_N2000";
- Excel bestand "Pemanent cumulatie depositie_per_habitat_N2000";
- AERIUS projectberekening Tijdelijkesituatiegebruik_v2 van 12 november 2025 met kenmerk RwkQWa7zJXMz (ODH1598092);
- AERIUS extra beoordeling Tijdelijke situatie gebruik van 12 november 2025 met kenmerk RwkQWa7zJXMz (ODH1598086);
- AERIUS projectberekening Tijdelijkesituatierealisatiefase_v2 van 12 novmeber 2025 met kenmerk RakMaybpTop8 (ODH1598090);
- AERIUS extra beoordeling Tijdelijkesituatierealisatiefase_v2 van 12 november 2025 met kenmerk RakMaybpTop8 (ODH1598064);
- AERIUS extra beoordeling van verschilberekening van de referentie en de beoogde situatie van 12 november 2025 met kenmerk S18YK91te7W9 (ODH1598088);
- AERIUS verschil berekening van de referentie situatie en beoogde situatie van 12 november 2025 met kenmerk S18YK91te7W9 (ODH1598084);
- AERIUS berekening Tijdelijke situatie realisatiefase 2026 van 15 oktober 2025 met kenmerk RbK1ivopbyki (ODH1598068);
- AERIUS berekening Tijdelijke situatie gebruik 2027 van 15 oktober 2025 met kenmerk RmpgBaovjQM9 (ODH1598074);
- AERIUS Maatgevende realisatiefase 2030 van 15 oktober 2025 met kenmerk Rr5q9Z9u8nej (ODH1598080);
- AERIUS Realisatiefase permanente situatie 2031 van 15 oktober 2025 met kenmerk RgrfqcGfNQGK (ODH1598082);
- AERIUS Gebruiksfase permanent 2033 van 15 oktober 2025 met kenmerk S4QuaFJCfGLa (ODH1598076);
- AERIUS project berekening bij realisatie fase overlap tijdelijke situatie v2 van 12 november 2025 met kenmerk S6ZqB6F5V17e (ODH1598070);
- AERIUS extra beoordeling Realisatiefase overlap tijdelijke situatie v2 van 12 november 2025 met kenmerk S6ZqB6F5V17e (ODH1598072);
- AERIUS projectberekening Realisatiefase permanente situatie_v2 van 12 november 2025 met kenmerk Rkuw8xP24PcM (ODH1598060);
- AERIUS extra beoordeling Realisatiefasepermanentesituatie_v2 van 12 november 2025 met kenmerk Rkuw8xP24PcM (ODH1598066);
- Onderzoek stikstofdepositie Hagaziekenhuis tijdelijk en permanent, RHO Adviseurs, kenmerk 20241464.002/211305, 2 december 2025 (ODH1598078);

- Milieudossier gemeente Den Haag (ODH1671951);
- Milieudossier gemeente Den Haag (ODH1671950);
- Milieudossier gemeente Den Haag (ODH1671949);
- Milieudossier gemeente Den Haag (ODH1671948);
- Milieudossier gemeente Den Haag (ODH1671947);
- Milieudossier gemeente Den Haag (ODH1671946);
- Milieudossier gemeente Den Haag (ODH1671944);
- Verkenning aankoop Haga ziekenhuis, Gemeente Den Haag, DSO/10422194, 15 november 2022;
- Vergunning Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren 2003 (ODH1671941);
- Strategische verwerving vml HAGA locatie Sportlaan 598, Gemeente Den Haag, DSO/10643631, 28 november 2023 (ODH1671938);
- Sportlaan 600 - verbruik gas, kalenderjaar 2024 (ODH1671937);
- Verbruiksgegevens Haga Ziekenhuis, Gas-Water Ketels 2023 (ODH1671934);
- Factuur gas verbruiksgegevens Ziekenhuis, kalenderjaar 2023 (ODH1671930);
- Ambtshalve AERIUS berekening van de referentie van 23 februari 2026 met kenmerk RdinoaVYDuGK (ODH1679006);
- Ambtshalve extra AERIUS berekening van de referentie van 23 februari 2026 met kenmerk RdinoaVYDuGK (ODH1679004).

Daarnaast is er een ambtshalve AERIUS-berekening gemaakt van de referentiesituatie. Dit is gedaan door in de verschilberekening van 12 november 2025 met kenmerk S18YK91te7W9 de beoogde situatie te verwijderen. Er zijn geen brongegevens gewijzigd. De ambtshalve AERIUS berekening van de referentie van 23 februari 2026 met kenmerk RdinoaVYDuGK (ODH1679006) is toegevoegd als relevant document.

Procedure

Gelet op artikel 10.24, eerste lid onder j, van het Omgevingsbesluit is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast op deze aanvraag.

Bevoegd gezag

De Natura 2000-activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op artikel 4.6, eerste lid, aanhef en onder e, van het Omgevingsbesluit zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Afstemming

Het gevraagde project kan uitsluitend nadelige gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden die in de provincie Zuid-Holland zijn gelegen. Afstemming met andere provincies is daarom niet van toepassing.

Zienswijzen PM

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van <begin inzage> tot en met <eind inzage>. Er zijn geen zienswijzen ingebracht. / Naar aanleiding hiervan zijn de volgende zienswijzen binnen de termijn ingebracht:

<Zienswijze(n) in het kort weergeven>

Over deze zienswijze(n) merken wij het volgende op:

Ad A <Antwoord op de zienswijze(n)>

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking PM

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn de volgende / geen wijzigingen aangebracht.

<Wijzigingen>

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan:

- artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, en artikel 16.53c van de Ow;
- artikel 8.74b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl);
- paragraaf 7.2.1 en artikel 7.197h van de Omgevingsregeling;
- de vastgestelde aanwijzingsbesluiten van de Natura 2000-gebieden Westduinpark & Wapendal, Meijendel & Berkheide en Solleveld & Kapittelduinen. De aanwijzingsbesluiten zijn opgenomen in de gebiedendatabase¹ voor deze gebieden;
- de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden Westduinpark & Wapendal, Meijendel & Berkheide en Solleveld & Kapittelduinen;
- de Beleidsregel stikstofreductieprojecten, provincie Zuid-Holland, 20 november 2025.

Beoordeling

Aangevraagde activiteit

De initiatiefnemer heeft een aanvraag om vergunning ingediend op grond van artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow voor het realiseren van woningbouw en aanverwante voorzieningen, gelegen aan de Sportlaan 600 te Den Haag, ter plaatse van het voormalige Haga Ziekenhuis.

De gemeente Den Haag is voornemens het oude Haga Ziekenhuis aan de Sportlaan 600 te verbouwen om tijdelijke opvangplekken en woonruimte voor verschillende doelgroepen te realiseren. Naast de opvangplekken en woonruimte wordt ook een gedeelte van het gebouw geschikt gemaakt voor ondergeschikte functies zoals een buurtrestaurant, een theater, een expositieruimte, een fietsenwerkplaats, een huisartsenpost, onderwijsruimten en een bibliotheek. Na de tijdelijke invulling wordt het gebied getransformeerd naar woningbouw.

Omdat het hier gaat om zowel een tijdelijke situatie als een permanente situatie is onderscheid gemaakt in vier situaties: 1) aanlegfase tijdelijke opvang 750 inwoners, 2) gebruik als tijdelijke opvang voor 750 inwoners, 3) aanlegfase woningbouw en 4) gebruik permanente situatie met woningbouw.

Realisatiefase

De realisatiefase voor de tijdelijke situatie bestaat uit het realiseren van woningen voor opvang van 750 inwoners. Vervolgens is er de aanlegfase voor woningbouw van de permanente situatie voor 500 appartementen.

In de realisatiefase vindt emissie plaats door verkeersbewegingen en door gebruik van mobiele werktuigen. In de realisatiefase zijn ook emissies van de tijdelijke gebruiksfase door bewoning meegenomen. De realisatie, inclusief tussenfases, vindt plaats gedurende 5 tot 7 jaren, waarna de gerealiseerde woningbouw vanaf 2032 of 2033 voor onbepaalde tijd in gebruik genomen wordt.

Uit de AERIUS berekeningen van de aanlegfases blijkt dat het kalenderjaar 2030 (berekening van 15 oktober 2025 met kenmerk Rr5q9Z9u8nej) het maatgevende jaar is met de hoogste depositie van 0,47 mol/ha/jaar op het Natura2000 gebied Westduinpark & Wapendal.

¹ <https://www.natura2000.nl/gebieden>
ODH1662623

Gebruiksfase

In de gebruiksfase vindt emissie plaats door verkeersbewegingen als gevolg van het in gebruik nemen van de woningen en bijbehorende voorzieningen (gezondheidscentrum). Uit de AERIUS-berekening van 15 oktober 2025 met kenmerk S4QuaFJCfGLa blijkt dat de activiteiten leiden tot een toename van stikstofdepositie van maximaal 0,37 mol/ha/jaar op het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide.

Vergunningplicht

Artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow bepaalt dat het verboden is zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten, tenzij het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval. Onder een Natura 2000-activiteit wordt verstaan: een activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. De instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in de aanwijzingsbesluiten voor de desbetreffende gebieden.

De beoordeling van de aanvraag heeft uitsluitend betrekking op verzuring en vermesting als gevolg van stikstofdepositie. Overige effecten zoals licht-, trilling- en geluidsverstoring zijn uit te sluiten gezien de afstand tot gebieden.

Voor de beoordeling van de vraag of er sprake is van (significant) negatieve effecten als gevolg van stikstofemissie ten gevolge van het project, is het van belang de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen. Het gaat daarbij om de stikstofdepositie van alle onlosmakelijk met elkaar verbonden activiteiten die tezamen het project vormen. Bij de beoordeling van het projecteffect mogen ook de onlosmakelijk met het project samenhangende positieve gevolgen betrokken worden.

Projecteffect

Ten behoeve van de bepaling van het projecteffect is een AERIUS-berekening uitgevoerd van de de beoogde situatie, exclusief interne saldering. In de AERIUS-berekening van 15 oktober 2025 met kenmerk S4QuaFJCfGLa zijn de gevolgen van de activiteiten op de stikstofdepositie weergegeven. Hieruit blijkt dat het project een toename van stikstofdepositie van maximaal 0,37 mol/ha/jaar veroorzaakt op het Natura 2000-gebied Westduinpark & Wapendal en een kleinere toename van stikstofdepositie op twee andere Natura 2000-gebieden.

Conclusie vergunningplicht

Op basis van de aangeleverde documenten en AERIUS-berekeningen hebben wij vastgesteld dat het gevraagde project vergunningplichtig is op grond van artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow. Het project kan significant negatieve effecten hebben op de Natura 2000-gebieden Westduinpark & Wapendal, Meijndel & Berkheide en Solleveld & Kapittelduinen.

Beoordeling aanvraag ten aanzien van stikstofdepositie

In deze beoordeling wordt nader ingegaan op de bijdrage aan stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten gevolge van het project.

Ecologische beoordeling

De effecten van de toename van stikstofdepositie zijn per Natura 2000-gebied en per habitatype nader beoordeeld in de passende beoordeling Passende beoordeling, Rho adviseurs, kenmerk 20241464/235605/EvdA; IrDe, projectnummer 20241464, 30 januari 2026 (hierna: passende beoordeling). Deze informatie is afkomstig uit de betreffende natuurdoelanalyses en AERIUS Monitor. Vervolgens is een specifieke beoordeling uitgewerkt op basis van de huidige kwaliteit en omstandigheden en de reeds in uitvoering zijnde beheermaatregelen voor ieder habitatype waarop het beoogde project een toename van stikstofdepositie veroorzaakt. Aanvullend is waar

mogelijk veldbezoek uitgevoerd. Per Natura 2000-gebied is per habitatype is gekeken of op één of meerdere van de hexagonen met het betreffende vegetatietype de kritische depositiewaarde wordt overschreden of naderend wordt overschreden (als de achtergronddepositie binnen een marge van 70 mol/ha/jaar van de kritische depositiewaarde ligt). De habitattypen waarbij dit niet het geval is worden niet beschreven omdat hiervan op voorhand is uit te sluiten dat de instandhoudingsdoelstellingen in het geding komen door een toename van stikstofdepositie.

Uit de passende beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten door een toename van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden Westduinpark & Wapendal, Meijndel & Berkheide en Solleveld & Kapittelduinen, kunnen worden uitgesloten. De toename van depositie is te gering om tot een zichtbare of meetbare verandering van de kwaliteit van habitats te kunnen leiden, mede gelet op de plaatselijke kenmerken en omstandigheden van de habitattypen. De toename van depositie kan daarom ook geen belemmering vormen voor de beheermaatregelen in de gebieden. Voor deze gebieden is in de passende beoordeling per habitatype geoordeeld dat aantasting van de natuurlijke kenmerken is uitgesloten. Wij onderschrijven deze conclusie.

Cumulatieve effecten

In de passende beoordeling is beschreven wat de effecten van cumulatie zijn. De Omgevingswet schrijft voor dat het effect van een project moet worden beoordeeld in cumulatie met de andere plannen en projecten. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft bepaald dat gecumuleerd moet worden met projecten waarvoor (1) wel een natuurvergunning is verleend maar die nog niet of slechts ten dele zijn uitgevoerd ten tijde van het nemen van het besluit én (2) die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen negatieve effecten op de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied kunnen hebben (ECLI:NL:RVS:2015:2848). In die uitspraak heeft de Afdeling ook bepaald dat in beginsel niet gecumuleerd wordt met andere projecten waarvoor een vergunning is verleend én die ten tijde van de besluitvorming reeds zijn uitgevoerd en ook niet met bestaande activiteiten waarvoor geen vergunning is benodigd. In de passende beoordeling is geconcludeerd dat de depositie die wordt veroorzaakt door het project niet zal leiden tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden waarop die depositie plaatsvindt. Dezelfde conclusie wordt getrokken als niet alleen de depositie van de projectlocatie afzonderlijk, maar in cumulatie met reeds vergunde maar nog niet gerealiseerde projecten wordt beoordeeld. Uit ons vergunningendossier blijkt dat, anders dan in de passende beoordeling is vermeld, geen aanvullende projecten binnen de invloedssfeer gelegen zijn en/of die in dezelfde tijdsperiode gerealiseerd zullen worden.

Intern salderen

Aanvullend op de uitgevoerde ecologische beoordeling blijkt uit de AERIUS-verschilberekeningen dat de activiteiten eveneens leiden tot een afname van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden Westduinpark & Wapendal, Meijndel & Berkheide en Solleveld & Kapittelduinen.

Referentiesituatie

Het bestaande bedrijf beschikt niet over een bestaande natuurvergunning. Dit betekent dat voor het vaststellen van de referentiesituatie beoordeeld moet worden welke bijdrage aan stikstofdepositie reeds plaatsvond ten tijde van de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden of de plaatsing van gebieden op de communautaire lijst van Habitatrichtlijngebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden (hierna: referentiedatum). Op grond van de berekening van de beoogde situatie blijkt dat de referentiedatum volgens de gehanteerde referentiedatums voor Natura 2000-gebieden van BIJ12² vastgesteld dient te worden op 7 december 2004.

In verband met de beoordeling van effecten als gevolg van stikstofdepositie, dienen de verleende vergunningen dan wel meldingen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht onderdeel milieu, de Wet milieubeheer of de Hinderwet in kaart te worden gebracht.

² https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/06/Overzicht-referentiedata-HR-en-VR_2024.pdf
ODH1662623

Voor het Haga ziekenhuis zijn de onderstaande (relevante) toestemmingen verleend.

Tabel 1. Verleende toestemmingen.

Toestemming	Kenmerk	Datum	Emissie (kg NH ₃ /NO _x /jaar)
Hinderwet vergunning	2422 (14289)	17 november 1964	nvt
Veranderingsvergunning Wet milieubeheer	S95013499/HS	29 december 1995	9,2 / 348,7

Op basis van de ingediende aanvraag en bovenstaande gegevens blijkt dat de situatie van 1995 als referentiesituatie dient te worden aangemerkt. Deze situatie behelst de activiteiten met de laagste stikstofdepositie van alle milieu-vergunde situaties sinds de aanwijzing van de betreffende Natura 2000-gebieden. De referentiesituatie betreft het exploiteren van een ziekenhuis met bijbehorende voorzieningen (verwarming) en vervoersbewegingen.

Uit de Ambtshalve AERIUS-berekening van de referentie van 23 februari 2026 met kenmerk RdinoaVYDuGK blijkt dat de activiteiten in de referentiesituatie resulteren in een maximale stikstofdepositie van 0,49 mol/ha/jaar op het Natura 2000-gebied Westduinpark & Wapendal.

Mitigerende maatregel

Uit vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) volgt dat getoetst moet worden aan het additionaliteitsvereiste bij het inzetten van mitigerende maatregelen (zoals intern salderen).

Uit de PAS-uitspraak van 29 mei 2019³ volgt dat een maatregel die als instandhoudings- of passende maatregel ingezet zou kunnen worden, alleen als mitigerende maatregel bij vergunningverlening ingezet mag worden als het behoud van natuurwaarden is geborgd. Hierbij moet worden gelet op de instandhoudingsdoelstellingen en huidige staat van instandhouding, op basis van bijvoorbeeld natuurdoelanalyses. Of, in het geval dat er een verbeter- of hersteldoelstelling geldt, dat doel ook op andere wijze kan worden gerealiseerd.

Uit een uitspraak van de Afdeling van 28 mei 2025⁴ volgt dat de motivering van het additionaliteitsvereiste projectoverstijgend is en ziet op de vraag of de nodige instandhoudings- en/of passende maatregelen zullen worden getroffen voor een Natura 2000-gebied, waardoor mitigerende maatregelen die worden getroffen ten behoeve van individuele projecten niet nodig zijn als instandhoudings- of passende maatregel. Daarbij kan er worden gewezen op een plan, programma of pakket van maatregelen waarin gemotiveerd wordt welke instandhoudings- en passende maatregelen, die nodig zijn om uitvoering te geven aan artikel 6, eerste en tweede lid, van de Hrl, worden getroffen. In dat plan, programma of pakket van maatregelen kan beleid over het afkomen van de omvang van de referentiesituatie in relatie tot bepaalde projecten een rol spelen, evenals beleid over projecten waarvan de omvang van de referentiesituatie niet wordt gebruikt als instandhoudings- of passende maatregel. Op die manier kunnen de instandhoudings- en/of passende maatregelen die individuele initiatiefnemers treffen een rol spelen in de additionaliteitstoets. De provincie Zuid-Holland heeft het voorgaande verwerkt in haar 'Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) en de Beleidsregel stikstofreductieprojecten. Dit zal hierna verder worden toegelicht.

³ ABRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1603, r.o. 13-13.8.

⁴ ABRvS 28 mei 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2404, r.o. 19.5.

Beleidsregel stikstofreductieprojecten

Op 20 november 2025 is de Beleidsregel stikstofreductieprojecten⁵ van de Provincie Zuid-Holland in werking getreden. Deze beleidsregel maakt het verlenen van vergunningen weer mogelijk voor projecten die leiden tot een aanzienlijke reductie van N-emissie. Op deze manier wil de provincie Zuid-Holland projecten toestaan die bijdragen aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen en die een (dreigende) verslechtering de facto tegengaan.

De Beleidsregel stikstofreductieprojecten staat niet op zichzelf maar is een van de maatregelen uit het maatregelenpakket van de provincie Zuid-Holland om de N-emissie terug te dringen⁶. Een van de manieren om reductie te bewerkstelligen is het faciliteren van projecten van initiatiefnemers (burgers, bedrijven, instellingen of medeoverheden) die op korte termijn een grote reductie van N-emissie realiseren. Deze projecten worden stikstofreductieprojecten genoemd.

Op basis van deze beleidsregel kan een natuurvergunning voor een stikstofreductieproject worden verleend als voldaan wordt aan alle onderstaande voorwaarden:

- Er is sprake van een emissiereductie van minimaal 35% binnen één project (intern salderen) ten opzichte van de stikstofemissie van de referentiesituatie.
- Er bestaat een directe samenhang tussen de intrekking van de referentiesituatie, de verlening van de natuurvergunning voor het stikstofreductieproject en de reductiemaatregel.
- Het verlenen van de natuurvergunning leidt niet tot een feitelijke toename van de stikstofemissie en/of stikstofdepositie.

Additionaliteit

Stikstofreductieprojecten betreffen reductiemaatregelen die niet, althans niet op korte termijn, door gedeputeerde staten zelf getroffen (kunnen) worden. Door initiatiefnemers te faciliteren die deze reductiemaatregel wél treffen, wordt op de kortst mogelijke termijn een reductie van N-emissies behaald die anders niet wordt behaald. Dit is in het belang van de betrokken Natura 2000-gebieden en geeft invulling aan de Europeesrechtelijke verplichtingen uit hoofde van artikel 6, eerste en tweede lid, van de Habitatrichtlijn.

Het verlenen van een vergunning voor een stikstofreductieproject is daarmee onderdeel van het provinciale maatregelenpakket om stikstofreductie te realiseren en draagt bij aan een structurele verlaging van stikstofdepositie op de relevante Natura 2000-gebieden.

Het niet verlenen van een vergunning voor een stikstofreductieproject betekent dat er geen substantiële daling van emissie plaatsvindt. Deze onlosmakelijke samenhang tussen de intrekking van de referentiesituatie, de verlening van de natuurvergunning voor het stikstofreductieproject en de reductiemaatregel maakt dat wij - wanneer sprake is van een stikstofreductieproject – tot het oordeel komen dat voldaan wordt aan het additionaliteitsvereiste.

Beoordeling voorwaarden beleidsregel

Uit de aangeleverde informatie in de aanvraag blijkt het volgende:

Met de beoogde ontwikkeling wordt in de definitieve gebruiksfase in 2033 slechts een deel (26%) van het referentiesaldo (emissie) gebruikt. De overige 74% van het referentiesaldo komt ten goede aan Natura 2000-gebieden.

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2025-19152.html>

⁶ [Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) | Provincie Zuid-Holland](#)

	NOx	NH3	Totaal reactief stikstof ⁴	
Referentie	348,7	9,2	122,15	100%
Beoogd permanent (woningbouw)	80,3	10,1	32,17	Afname van 74%

Bron: tabel 4.1 van de Passende beoordeling

De transformatie levert na afronding een blijvende bijdrage aan de depositiedaling op de Natura 2000-gebieden. De directe samenhang tussen de beëindiging van de referentiesituatie en het project blijkt uit de koopovereenkomst tussen het Haga ziekenhuis en de gemeente Den Haag. Uit aangeleverde bewijsstukken is gebleken dat het ziekenhuis tot die tijd continu in gebruik is geweest, waarmee is aangetoond dat er geen sprake is van latente ruimte.

Op grond van de aangeleverde informatie kan het project worden aangemerkt als een stikstofreductieproject zoals bedoeld in de Beleidsregel stikstofreductieprojecten. Het project voldoet aan de voorwaarden:

- Er is sprake van een emissiereductie van 74% ten opzichte van de stikstofemissie van de referentiesituatie (zie tabel hierboven);
- Het beoogde project zal op dezelfde locatie worden uitgevoerd als het bestaande project. De huidige, op basis van een milieutoestemming geldende, referentiesituatie vervalt daarom met de verlening van onderhavige natuurvergunning. Hieruit blijkt tezamen met de aangeleverde koopovereenkomst dat er directe samenhang bestaat tussen de beëindiging van de referentiesituatie, de verlening van de natuurvergunning voor het stikstofreductieproject en de reductiemaatregel. Tevens is ten behoeve van het nieuwe project een beëindigingsmelding op grond van het Activiteitenbesluit ingediend in verband met de verkoop van de projectlocatie aan de gemeente Den Haag;
- Uit de aanvraag en bijgeleverde bewijsstukken blijkt dat het huidige project op dit moment nog in gebruik is en dat de beoogde situatie dus niet tot een feitelijke toename leidt.

Voorschriften

In de AERIUS berekeningen en de daarmee gepaard gaande en beoordeelde emissies en deposities in de ecologische beoordeling is uitgegaan van kentallen gebaseerd op projectkeuzes omtrent het gasloos bouwen en het type woningen en daarmee samenhangende verkeersgeneratie. In de aanvraag is aangegeven dat de exacte invulling van het project nog niet geheel duidelijk is. Daarom zijn de uitgangspunten in de voorschriften vastgelegd zodat de werkelijke emissies en depositie in de praktijk niet hoger kan zijn dan de beoordeelde effecten.

Conclusie stikstofdepositie

Uit de passende beoordeling en de AERIUS-berekeningen blijkt dat er in de gebruiksfase sprake is van een maximale toename van stikstofdepositie van maximaal 0,37 mol/ha/jaar en 0,47 mol/ha/jaar in de maatgevende realisatiefase op het gebied Westduinpark & Wapendal en minder op twee andere gebieden. Gelet op de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied, zijn wij van mening dat in de passende beoordeling op voldoende wijze is aangetoond dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast als gevolg van de berekende stikstofdepositie in de gebruiksfase.

Aanvullend is in de passende beoordeling onderbouwd dat voldaan wordt aan de voorwaarden uit de Beleidsregel stikstofreductieprojecten van de Provincie Zuid-Holland. Daarmee is de zekerheid verkregen dat de stikstofdepositie als gevolg van het project **niet** leidt tot significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Het project leidt tot een reductie van stikstofemissie en leidt niet tot een toename van stikstofdepositie.

Resumerend stellen wij vast dat voldoende zekerheid is verkregen dat de stikstofdepositie op alle relevante hexagonen geen significant negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Westduinpark & Wapendal, Meijendel & Berkheide en Solleveld & Kapittelduijnen.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten (inclusief stikstofdepositie) van het project op Natura 2000-gebieden op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Zorgplicht

Op ieder moment dient de specifieke zorgplicht, zoals opgenomen in artikel 11.6 van het Bal, te worden nageleefd om schade aan de natuurlijke leefomgeving te voorkomen.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande is de zekerheid verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet aantast en dat een omgevingsvergunning zoals bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow kan worden verleend.

Appendix

Voor het gevraagde project zijn in verband met een bijdrage van stikstofdepositie de in onderstaande tabellen genoemde instandhoudingsdoelstellingen van belang.

* Enige afname van dit habitattype is toegestaan ten gunste van uitbreiding grijze duinen en vochtige duinvalleien

**Toegevoegd in Ontwerp-wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden (Ministerie van LNV, 2018)

Tabel 2. Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Westduinpark & Wapendal

Habitattype	Oppervlakte	Kwaliteit
Witte duinen (H2120)	behoud	behoud
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	uitbreiding	verbetering
Grijze duinen, kalkarm H2130B)	behoud	behoud
Duinheiden met struikhei (H2150)	behoud	behoud
Duindoornstruwelen (H2160)*	behoud	behoud
Duinbossen, droog (H2180A)	behoud	verbetering
Duinbossen, binnenduintrand (H2180C)	behoud	verbetering

Tabel 3. Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Meijndel en Berkheide

Habitattype	Oppervlakte	Kwaliteit
Embryonale duinen (H2110)	behoud	behoud
Witte duinen (H2120)	behoud	verbetering
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	uitbreiding	verbetering
Grijze duinen, kalkarm H2130B)	uitbreiding	verbetering
Duindoornstruwelen (H2160)*	behoud	behoud
Duinbossen, droog (H2180A)	behoud	behoud
Duinbossen (vochtig) (H2180B)	behoud	behoud
Duinbossen, binnenduintrand (H2180C)	behoud	verbetering
Vochtige duinvalleien, open water (H290A)	verbetering	verbetering
Vochtige duinvalleien, kalkrijk (H2190B)	uitbreiding	verbetering
Vochtige duinvalleien, ontkalkt (H2190C)	uitbreiding	verbetering
Kranswierwateren (H3140)	behoud	behoud
Zoom, mantel en droog struweel van de duinen (LG12)	-	-
nauwe korfslak(H1014);	behoud	behoud

Tabel 4. Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen

Habitattype	Oppervlakte	Kwaliteit
Embryonale duinen (H2110)	behoud	behoud
Witte duinen (H2120)	behoud	verbetering
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	uitbreiding	verbetering
Grijze duinen, kalkarm H2130B)	behoud	verbetering
Duinheiden met struikhei (H2150)	behoud	verbetering
Duindoornstruwelen*	behoud	Behoud
Duinbossen, droog (H2180A)	behoud	verbetering
Duinbossen, binnenduintrand (H2180C)	behoud	verbetering
Vochtige duinvalleien (H2190A)	behoud	behoud
Vochtige duinvalleien (H2190B)	verbetering	verbetering
Vochtige duinvalleien (H2190D)*	behoud	behoud
Nauwe korfslak (H1014)	behoud	behoud
Groenknolorchis (H1903)	vestiging	ontwikkeling